

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту
Кафедра економічної теорії та економічної кібернетики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА

Освітній рівень	Третій (доктор філософії)	
Програма навчання	Вибіркова	
Галузь знань	05	Соціальні та поведінкові науки
спеціальність	051	Економіка
Освітня програма	Економіка	
Обсяг дисципліни	4 кредити ЄКТС (120 академічних годин)	
Види аудиторних занять	лекції (22 акад. години), практичні заняття (20 акад. години)	
Форма контролю	екзамен	

Викладач: Чижевська М.Б., завідувач кафедри економічної теорії та економічної кібернетики, к.е.н., доцент (понад 40 статей у наукових фахових і зарубіжних виданнях, 1 стаття у НМБ Scopus, 3 навч. посібн., 5 монографій (у співавторстві), 1 свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір, підготовлено: 2 к.е.н.).

Мета навчальної дисципліни «Поведінкова економіка» – ознайомити здобувачів з основними підходами та проблемами сучасної поведінкової економіки як поля міждисциплінарної взаємодії економістів і психологів, які займаються дослідженням людської поведінки, а також дати фундаментальні теоретичні знання у сфері психологічних основ економічної поведінки, психологічних моделей економічних рішень, причин відхилення від раціонального економічного вибору та когнітивних обмежень економічного агента, труднощів із прийняттям та аналізом системно складної інформації, що не враховуються неокласичною економічною теорією.

Знання та навички, надбані здобувачем при вивченні даної дисципліни, дозволяють сформуванню у майбутніх фахівців такі ключові компетентності як:

ЗК 1. Здатність до застосування загальних (аналізу, синтезу, абстрагування, узагальнення, індукції, дедукції, моделювання та ін.) та спеціальних (пов'язаних з особливостями об'єкту дослідження) методів дослідження; формувати на цій основі системний науковий світогляд, морально-етичні цінності, громадянську позицію, професійну та академічну етику, загальний культурний кругозір.

ЗК 4. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), які можуть сприяти в академічному і професійному контекстах розвитку суспільства, розробляти власні нестандартні підходи, способи, методи, інноваційні шляхи розв'язання складних і нетипових завдань; ініціювати дослідницько-інноваційні проекти, автономно працювати під час їх реалізації.

ЗК 7. Здатність здійснювати наукову та педагогічну діяльність (навчання, виховання, розвиток і професійну підготовку здобувачів) на основі етичних норм з дотриманням ключових засад професійної етики, системи морально-культурних цінностей.

СК 5. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК 6. Здатність аналізувати зв'язки та взаємний вплив соціальних та економічних факторів розвитку держави і суспільства, обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей на мікро-, мезо-, та макрорівнях.

СК 7. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проєкти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, демонструвати креативність, продукувати нові ідеї, виявляти лідерські якості та відповідальність під час їх реалізації.

СК 9. Знання сучасних парадигм дослідження соціально-економічних систем різного рівня, основних теорій, концепцій, моделей та інструментарію економічних досліджень.

СК 10. Здатність критичного застосування методів системного аналізу, а також оцінювати їхні можливості для подальшого використання при розв'язанні конкретних наукових та практичних задач.

СК 11. Здатність приймати науково обґрунтовані рішення в умовах невизначеності, що потребує розробки нових методів та проведення дослідницько-інноваційної діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Набути системного наукового світогляду, розуміти основні методологічні та світоглядні проблеми і сучасний стан наукових знань у сфері економіки, володіти сучасними теоріями і концепціями суспільно-економічного розвитку.

ПРН 4. Знати сучасний парадигмальний контекст еволюції світової економічної науки, глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері економіки з метою досягнення економічної та соціальної ефективності в сучасних умовах

ПРН 7. Знати та розуміти сучасні проблеми, тенденції та пріоритетні напрями технічного, економічного, соціального розвитку глобальної, національної і регіональної економіки з урахуванням поведінкових моделей економічних відносин.

ПРН 11. Знати і розуміти існуючі науково-методичні підходи та методи досліджень, вміти інтегрувати та адаптувати їх для розв'язання наукових завдань при проведенні наукових досліджень, визначенні моделей та методів розв'язання задач з управління соціально-економічними системами. Уміння з нових дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-політичного і економічного життя.

ПРН 16. Здатність оцінювати раціональність поведінки економічних суб'єктів, визначати та долати обмеження традиційної економічної моделі під час вирішення практичних економічних завдань, застосовувати поведінкові моделі у процесі здійснення економічного прогнозування.

ПРН 17. Здатність розвивати евристичний потенціал сучасних економічних теорій для аналізу закономірностей рівноважного функціонування та сталого розвитку економічних систем. Критично осмислювати підходи різних наукових шкіл до подолання кризових явищ в національній економіці.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомлення з сучасними концепціями, методами, аналітичними підходами, прийомами та інструментами аналізу поведінки суб'єктів та їхніх поведінкових реакцій у реальному економічному житті; збагатити професійне сприйняття майбутніх дослідників та розвинути їх здатність передбачати ймовірну появу системних помилок, завчасно здійснювати заходи щодо їх попередження, враховувати існуючі закономірності під час прогнозування економічної поведінки різних суб'єктів ринку, і, таким чином, сприяти підвищенню якості управлінських рішень та зростанню ефективності діяльності як на індивідуальному рівні, так і на рівні організації, підприємства, держави.

Передумови для вивчення дисципліни. Вивчення дисципліни ґрунтується на знаннях, набутих здобувачами в результаті вивчення таких дисциплін: «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Вища математика, теорія ймовірності і математична статистика».

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен знати:

- сутність, дефініції та концепції поведінкової економіки;
- завдання, методи та інструменти поведінкової економіки;
- соціально-психологічні та фізіологічні механізми прийняття рішень;

- евристики, фрейми та аномалії в економічній поведінці;
- практичні аспекти застосування соціальних, когнітивних та емоційних чинників у різних сферах економічної діяльності;
- логіку та методику проведення економічних досліджень.

здобувач повинен вміти:

- здійснювати оцінювання раціональності поведінки економічних суб'єктів;
- визначати та долати обмеження традиційної економічної моделі під час вирішення практичних економічних завдань;
- здійснювати оцінювання впливу поведінкових чинників на діяльність економічних суб'єктів;
- застосовувати поведінкові моделі у процесі здійснення економічного прогнозування;
- застосовувати методи управління внутрішньою мотивацією та трудовою активністю;
- забезпечувати достовірність економічних прогнозів.

Критерії оцінювання результатів навчання:

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
90-100	A	Відмінно	Здобувач демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Власні пропозиції здобувача в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін.	Високий , що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни.
82-89	B	Добре	Здобувач демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.	Достатній , що забезпечує здобувачу самостійне вирішення основних практичних задач.
74-81	C	Добре	Здобувач в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень	Достатній , конкретний рівень, за вивченим матеріалом робочої програми дисципліни.

			для практичного використання викликають ускладнення.	
64-73	D	Задовільно	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.	Середній , що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.
60-63	E	Достатньо	Здобувач має певні знання матеріалу, передбаченого робочою програмою, володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використанням основних теоретичних положень пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	Середній , що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної дисципліни
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання екзамену/заліку	Здобувач може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни Добувач виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних і лабораторних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у Добувача відсутні.	Низький , не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни.
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Добувач не допущений до здачі екзамену/заліку.	Незадовільний , здобувач не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни.

Засоби діагностики результатів навчання. Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання будуть: виконання тестових завдань, презентація результатів виконаних практичних завдань, захист рефератів, екзамен.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
Змістовий модуль 1. Загальні основи економічної поведінки													
Тема 1. Генезис поведінкової економіки	14	2	2	-	-	10	-						
Тема 2. Поведінкова економіка в системі економічних наук	15	2	4	-	-	9	-						
Тема 3. Алгоритми і евристики. Оціночні судження. Прийняття рішень	16	4	2	-	-	10	-						
Тема 4. Психофізіологічні основи поведінки та нейроеконіміка	16	4	2	-	-	10	-						
Разом за змістовим модулем 1	61	12	10	-	-	39	-						
Змістовий модуль 2. Експериментальна поведінкова економіка													
Тема 5. Теорія ігор: базова і поведінкова	16	4	2	-	-	10	-						
Тема 6. Вподобання в умовах невизначеності та ризику	15	2	4	-	-	9	-						
Тема 7. Міжчасовий вибір та фреймінг	14	2	2	-	-	10	-						
Тема 8. Аномалії в економічній поведінці	14	2	2	-	-	10	-						
Разом за змістовим модулем 2	59	10	10	-	-	39	-						
Усього годин	120	22	20	-	-	78	-						

Методи контролю

1. Поточний контроль. Порядок проведення контролю та оцінювання знань здобувачів здійснюється відповідно до Положення «Про семестровий контроль у Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Поточний контроль успішності засвоєнням здобувачами навчального матеріалу здійснюватися шляхом опитування й оцінювання знань під час практичних занять, оцінювання виконання здобувачами індивідуальної роботи. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань доводиться до їхнього відома на першому практичному занятті.

Модульний контроль має на меті перевірку засвоєння здобувачем певної сукупності знань та вмінь, що формують відповідний модуль. Модульний контроль реалізується шляхом узагальнення результатів поточного контролю знань і проведення контрольних заходів у

формі тестування наприкінці змістового модулю за рахунок аудиторних занять. На підставі результатів модульного контролю здійснюється міжсесійний контроль (атестація).

2. Підсумковий контроль здійснюється у формі семестрового екзамену.

Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій навчальної дисципліни «Поведінкова економіка» для здобувачів денної та заочної форми навчання спеціальності 051 «Економіка».

2. Паке́т тестів для модульного контролю з дисципліни «Поведінкова економіка» для аспірантів денної та заочної форми навчання спеціальності 051 «Економіка».

3. Завдання для практичних занять з дисципліни

Рекомендована література

Базова

1. Аріелі, Ден. Передбачувана ірраціональність: пер. з англ. Дзвінки Завалій. Львів : Вид-во Старого Лева, 2018. 296 с.

2. Банден, Філ. Код зламано, або Наука про те, що змушує купувати / Філ Банден; пер. Юлія Кузьменко. Харків, 2017. 303 с. (Перекладено за виданням: Barden Ph. Decoded: The Science Behind Why We Buy / Phil Barden. – New York : JohnWiley & Sons, Inc., 2013.

3. Вовк В.М. Оптимізаційні моделі економіки : навч. посібник / В.М. Вовк, Л.М. Зомчак. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 318 с.

4. Канеман Д. Принятие решений в неопределенности: Правила и предубеждения / Д. Канеман, П. Словик, А. Тверски ; пер. с англ. Х. : Изд. Институт прикладной психологии «Гуманитарный Центр», 2005. 632 с

5. Талер Річард. Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення / пер. с англ. Світлана Крикуненко. – К.: Наш формат, 2018. 464 с.

6. Ядранський Д.М. Моделі соціальної та економічної людини в сучасній економічній теорії. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2012. № 2. С. 10-16.

Допоміжна

1. Лозинський О.М. Економічна психологія та психологія підприємництва. Навч. посіб. Львів: «Тріада плюс», 2015. 246 с.

2. Верт Л. Экономическая психология. Теоретические основы и практическое применение / Л. Верт ; пер. с нем. – Харьков : Изд. Гуманитарный Центр, 2013. 432 с.

3. Когнитивист. Когнитивный подход, когнитивные методы и технологии URL: <http://www.cognitivist.ru>.

4. Куценко В.І. Соціальний вектор економічного розвитку : Монографія / В.І. Куценко під наук. ред. Б.М. Данилишина; Рада по вивч. продукт. сил України НАНУ. – К. : Наукова думка, 2010. 735 с.

5. Поведенческая экономика: актуальные проблемы и перспективы. URL: <http://psyfactor.org/news/psy-conf-5.htm>

6. Мартиненко М.В. Психологія управління: Навч. посіб. / Харківський національний економічний університет. Х.: ХНЕУ, 2015. 154 с.

7. Шиян А.А. Теоретико-ігровий аналіз раціональної поведінки людини та прийняття рішень в управлінні соціально-економічними системами: монографія. Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2013.

8. Angner Erik. A Course in Behavioral Economics. Second Edition. Macmillan Education UK, 2016. – 336 p.

9. Chyzhevska Maryna. Social politics of civil society. *Historia i Polityka. Pod redakcja Patryk Tomaszewski*. Torun : Wydawnictwo Naukowe UMK, 2016. № 18 (25). pp. 45-65. URL: <http://apcz.pl/czasopisma/index.php/HiP/article/view/HiP.2016.016>